

Çok ihmal ettim” dediği oğulları Çınar ve Çağlayan Öрге ile kaybettiğimiz Prof. Türkan Saylan’ın Arnavutköy’deki evinde, misafirlerini ağırladığı odasında buluşuyoruz, Saylan’ın çalışma masasına oturup anne Saylan’ı konuşacağız...

[Almanya](#)’da yaşayan doktor Çınar ve iki yaş büyük abisi grafiker Çağlayan Öрге, hayatını cehaletle, cüzzamla savaşa adanmış anneleriyle çocuklarında çok fazla birlikte zaman geçirmemiş olsa da, son günlerinde hep birlikteydiler.

Anneniz sizi çok isteyerek dünyaya getirdiğini söylüyordu. Şartlarınız nasıldı, nasıl bir çocukluk geçirdiniz?

Çınar Ö.: Bizim çocukluğumuz [Kağıthane](#) Köyü’nde geçti, bahçede çınarlar varmış, yukarıdan çağlayanlar akarmış. İsimlerimiz oradan geliyor. Taştan bir evimiz vardı, annem ve babam sürekli çalışırdı, çok meşgul insanlardı. Bize babaannem bakardı. Horozlar, tavuklar, inekler...

Çağlayan Ö.: Manda sütü...

Çınar Ö.: Evet ya. Annem beni doğurduktan sonra belkemiği tüberkülozu geçirmiş ve bana süt verememiş. İnek sütü içmek zorunda kalmışım.

Çağlayan anne, ben inek sütüyle büyümüşüm. Ama gördüğünüz gibi fark yok. Biberon yok, eski şurup şişelerinden annem biberon yapmış, babam da mandıraya gidip manda seçermiş, “Bugün Çınar’a şu mandanın sütünü verelim” diye gösterirmiş mandıracıya.

Çağlayan Ö.: Aslında çocuklukta en çok dedem ve babaannemi hatırlıyoruz, tam bir köy hayatı var.

Zor muydu sizin için başka aile üyeleri tarafından büyütülmek?

Çınar Ö.: Zor yanları vardı da, biz bilemezdik çocuk aklımızla. Bir gün bana çay içirmek istemişler, dişlerimle kapatınca bardak ağzımda kırılmış. Beni uyutmamışlar, kuşlarla ayık tutmaya çalışmışlar, annemle babam gelsin gösterecekler. Korkmuşlar. Böyle şeyler oluyordu.

Ama yemek yapan, evcimen bir anne modeli yok hayatınızda.

Çınar Ö.: O zamanlar çocuk aklımızla bunları görmemiz zor ama tabii böyle bir anne değil.

Çağlayan Ö.: Sonra da böyle devam etti, gençlikte de böyle.

Sonra boşanıyorlar, velayetiniz babaya veriliyor. Nasıl bir dönem başlıyor?

Çağlayan Ö.: Karışıklıklar yaşanıyor. Ayrılmayı annem istiyor, babam gururuna yediremiyor. Bizi kendine çekiyor, annemi cezalandırmak istiyor kendince. Fakat bir süre sonra ikinci evliliğini yapıyor.

Çınar Ö.: Boşanmadan sonra [Nişantaşı](#)’nda Vali Konağı Caddesi’nde oturuyoruz. Caddenin başında babam, sonunda annem oturuyor, ortasında da okulumuz var. Okuldan çıkarız, bir sağa bakarız, bir sola, nereye gideceğimize karar veremezdik. Mütemediyen yanlış yere giderdik.

“Babam meslek lisesine gönderdi, protesto ettim”

Anne ve baba arasındaki gerginlik size yansır mıydı?

Çınar Ö.: Babam yansıttı ama annem asla. Annem ile anneanneler, teyzemler, dayımların yaşadığı evde imece usulü çok güzel bir hayat yaşıyorduk.

Çağlayan Ö.: Babam ise annemi bende görüp beni cezalandırır, yıpratır, “Annesinin oğlu” diye. Beni bu durum isyankar olmaya itti, ben başkaldıran bir çocuk oldum o yüzden. Daha sokak hayatı içinde yer aldım. Şu anda babam bir meleğe dönmüş vaziyette tabii ama.

Annenizin yanı daha mı rahattı?

Çağlayan Ö.: Babam iki çocuk sahibi daha oldu, tam bir ev hayatı vardı orada. Diğer yanda annemin evi bambaşka. Anneannem, teyzemler, annem birlikte yaşıyorlar, herkes işe gidiyor, bağımsızlığımız var, daha özgür geliyor. Öbür tarafta ise pek işe yaramayan sürekli bir disiplin anlayışı var.

Siz hiç şikayetçi olmadınız mı annenizden, “Çok çalışıyorsun, bize zaman ayır” diye?

Çınar Ö.: O serbestlikte insan kendine bazı çözümler buluyor.

Annenizin yokluğunu aradığınız bir dönem yok mu hayatınızda?

Çınar Ö.: Yatılı okula gitmek zorunda kaldığım bir dönem var. Babam ikinci hanımıyla evlendi, Nurten anneye, babam anne dememizi isterdi, çocukları oldu. Evde de yer darlığı oldu. Öyle diyeyim ben size. Babam organize etti, böyle oldu.

Ne kadar kaldınız yatılı okulda?

Çınar Ö.: Liseyi bitirinceye kadar.

Çağlayan Ö.: Ben çok okul değiştirdim, babam benim adam olmayacağıma karar vermiş olmalı ki beni meslek lisesine verdi. Protesto ettim, derse girmedim, sokaklarda dolaştım. Resim yeteneğimi bulunca kendimi buldum, toparlandım.

Bu isyanın nedeni ne?

Çağlayan Ö.: Babamın beni çok rahat bırakmadığı bir dönemdi. Annemle güzel günler geçiriyoruz, oradan babamın yanına gidince öğrendiğimiz rahatlıkların tümünü anlamsız buluyor, disipline etmeye çalışıyor, huzursuz oluyoruz, annemin yanına kaçıyoruz. Kendi başına olan hayat, insana başka şeyler öğretiyor. Normal bir ailede olsaydım kendi kendime karar vermek zorunda kalmayacaktım, bu tecrübelerden geçmemiş olacaktım.

Çınar Ö.: Reaksiyondu bu.

Annenizle ne zaman düzenli olarak yaşamaya başladınız?

Çınar Ö.: Annem Cevdet (Bilgin) abiyle evlenince. Annem ikinci evliliğini bir heykeltıraşla yaptı.

“Ben çocuklarımı ihmal ettim” diyordu. Hak verir misiniz bu sözüne?

Çınar Ö.: Bu sözü klasik bir Türk annesi anlamında söyledi. Evet, bize üç öğün yemek yapmadı. Ama annelik çocuğunun ufkunu açmaksa, geleceğini yönlendirmekse, bir insanın insan olmasını sağlamaksa yüzde yüz yaptı. Ama ben zaten annemden günde üç öğün yemek yapmasını hiçbir zaman istemedim. Çocukken de çok bağımsızdık, oturur peynir

ekmek yerdik. O da formüller buluyordu.

İyi de çocuk aklınızla hiç mi gücenmiyordunuz, özlemiyordunuz?

Çınar Ö.: Tabii, örneği bile var. İlkokuldaydım; o zamanlar okullara un, yağ, peynir gönderilir, her gün bir kişi bu malzemeleri alır, evde annesine yemek yaptırıp getirirdi. Öğretmenim annem doktor diye bana bu görevi hiç vermezdi. Ben de bunu hiç hazmedemezdim. Bir gün malzemeleri depodan arakladım, eve getirdim. Annem akşam geldi, yorgun, görünce “Bu ne Çınar?” dedi, “Sıra bizde” dedim. Sabaha kadar uyumadı, elde hamur açtı, posta posta puf böreği pişirdi, çok da güzel yapardı, ben ertesi gün gururla okula götürdüm. Tabii öğretmenim azarladı ama neyse.

Çağlayan Ö.: Annemin pratik çözümleri vardı. Sigara böreğini tek tek kesip yapmazdı. Yufkaları üst üste koyup rulo haline getirir, buzluğa atardı. Canımız çekince dolaptan çıkarır, keser, kızartıp yerdik.

Çınar Ö.: Hımm, çok da güzel olurdu. Bir de kalan ekmekleri yumurtalayıp kızartırdı. Şeker döküp yerdik.

“Evde annem, biz ve üç arkadaşımız yaşadık”

Üniversite yıllarınız nasıl geçti?

Çağlayan Ö.: Evimiz yurt gibiydi, değil mi? Arkadaşlarımız vardı hep.

Çınar Ö.: Dur o hikaye öyle değil. Ben tıp fakültesinde okuyorum, Bülent Gönül diye İzmirli bir arkadaşım var bölümde. Babası [memur](#), havalimanında bir pansiyon bulmuş, yollarda bitap oluyor. Anneme “Bülent bizimle kalabilir mi?” diye sordum, “Hay hay” dedi.

Çağlayan Ö.: Sonra bana sordu, “Sizin bölümden ihtiyacı olan biri varsa, o da gelebilir” dedi. Hocalara sordum, iki arkadaş da bize geldi. Arnavutköy’e taşındık o sırada ve üç güzel sanatlı, iki tıplı öğrenci ve annem, birlikte yaşamaya başladık.

Türkan Saylan oğullarıyla birlikte...

“Arkadaşlarım kimin oğlu olduğumu cenazede öğrendi”

Anneniz hiç tanımadığı, görmediği binlerce çocuğun hayatını değiştirdi. Hiç mi kıskanmadınız başka çocukları?

Çınar Ö.: Biz onlara hep ortaklık. Hiç böyle bir duygu içerisinde olmadık. Kıskançlık ancak erişilemeyecek bir şey olduğu zaman duyulur. Annemiz hep bizimleydi.

Çağlayan Ö.: Belki başkası kıskanır ama biz biyolojik olarak annemiz olduğunu bile hissetmezdik. Yani, arkadaş gibiydik, diğer çocukları gibiydik, onları hiçbir zaman ayırmadı bizlerden.

Çınar Ö.: Yani biz onun çocuklarıyız diye hiçbir zaman bize gizliden bir kepece fazla yemek koymadı. Biz de istemezdik zaten.

Sizi hiçbir zaman göz önünde görmedik ama Türkan Saylan'ın oğulları olmayı nasıl tarif edersiniz?

Çınar Ö.: Ben annemle aynı okuldayken bile kimse bilmezdi. Hiçbir zaman onun unvanından yararlanmadık, istemezdi de.

Çağlayan Ö.: Benim arkadaşlarım annemin Türkan Saylan olduğunu cenaze töreninde öğrendiler.

Bu iyi bir şey mi? Kimse “Annen kim?” diye sormadı mı?

Çağlayan Ö.: Ben lisede grafik okurken annem bana bir staj ayarladı. Patronlar biliyor ama birlikte çalıştığım insanlar bilmiyordu, güzel şeyler yaptım ama üç-dört ay sonra ayrıldım oradan. “A niye baştan söylemedin?” dediler öğrenince. Annemin adı orada olsaydı rahat olamazdım, kendi çabamla bir şeyler başaracağımı gördüm. Kasıtlı saklamadık ama bir şekilde öğrenildiğinde de sorun olmuyordu.

Çınar Ö.: Normali bu değil mi?

Alışılmıştı değil.

Çağlayan Ö.: Annem de böyle isterdi.

Çınar Ö.: Annem hiçbir zaman telefonda “Ben profesör Türkan Saylan” demedi. “Ben doktor Türkan Saylan” derdi. Bu, bizim öğrendiğimiz tecrübe.

“Ne özel bir kadın bizim annemiz” diyor muydunuz? Yoksa onu evde liderleştirme söz konusu değil miydi?

Çınar Ö.: ÇYDD olsun, tıp olsun, lepra olsun, hiçbir zaman bize bir telkinde bulunmamıştır.

Çağlayan Ö.: Annem kahramanlık yapmıyordu kendine göre. Rutin, doğal işler gibi görüyordu, bizim de böyle düşünmemize fırsat vermezdi.

“Annemiz hedef olur diye korktuk”

Ergenekon aramaları sırasında Çağlayan bey evdeymiş. Anlatır mısınız o anları?

Çağlayan Ö.: Sabah erken saatlerde annemin kanı alınmıyordu.

Televizyondan galiba baskınları duyduk. “Herhalde bize de gelirler” dediğimiz anda kameradan kapıda birkaç kişi gördük. Kapı çalınmadan aşağıya indim, açtım. Gayet naziktiler.

Ergenekon sürecinin Saylan’ın hastalığına olumsuz bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

Çınar Ö.: Fiziksel olarak mutlaka. Mental olarak ise daha çok tetikledi. Son zamanlarında birçok şeyi rezervlerinden harcadı. Dört-beş saat uyurdu eskiden, o dönem iş tersine döndü. Günün büyük bir kısmını uyuyarak geçirip güç topluyordu.

Çağlayan Ö.: O ara kan değerleri çok düştü, [kemoterapi](#) yapamadılar.

Bazı yayın organları veya gruplar annenizi hedef gösterme noktasında yayın yaptılar. Hiç korku yaşadınız mı anneniz bir suikasta kurban gidecek diye?

Çınar Ö.: Bazı dönemlerde oldu. Özellikle Ahmet Taner Kışlalı’nın öldürülmesinden sonra çok korktum.

Çağlayan Ö.: 12 Eylül döneminde de profesörler öldürülüyordu, o dönemde de korkularımız oldu. Ama annem hiç takmazdı öyle şeyleri. Bu evde de, pencerenin kenarında otururdu, herhangi bir korkusu yoktu, bense tam tersi bir şey olacak diye korkardım.

*Türkan Saylan'ın hayatının son dönemini geçirdiği küçük oda (üstte).
Evinin duvarlarında pek çok resim ve fotoğraf var (altta)*

“Hüzünlü ama tatlı bir veda oldu”

Annelerle bilinci kapanmadan en son ne zaman konuştunuz?

Çınar Ö.: Annem son 12-24 saat arasında bilincini kaybetti. Ama o ana kadar çok yorgun olsa da sürekli tepki veriyordu, dinliyordu. En son şunu hatırlıyorum, gazetenin başlıklarını okumamı rica etti. Büyük sohbetler olamadı.

En son bilinçli reaksiyonu neydi?

Çınar Ö.: Hayat arkadaşım Mine hastaneye geldi, annem artık çok yorgundu, seslenerek dikkatini çekiyorduk artık. Mine anneme yaklaştı, “Saçlarımı kestirdim” dedi. Annem gözünü açtı, Mine’ye baktı, Mine hemen aradan çekilip benim annemle göz kontağımı sağlamaya çalıştı.

Yine annem gözleriyle Mine'yi takip etti. Mine "Güzel olmuş mu?" diye sordu, "Evet" anlamında başını salladı. Hemen yanına yaklaştık, "Anne ağrın var mı?" diye sorduk, bu kez "Yok" gibisinden başını yukarı salladı. Son reaksiyonu bu.

Bir şey vasiyet etti mi?

Çağlayan Ö.: Yok, yok. O bizim kendi bağımsızlığımız içerisinde gitmemizi istedi herhalde. Hiçbir şey istemedi. Son zamanlara kadar aynı evin içerisinde yaşamamıza rağmen çok az bir araya gelebiliyorduk. İkimiz de kendi işlerimizle ilgileniyorduk, karşılaştığımızda görüşürdük. Fazla diyalog onu sıkardı, yapması gereken çok iş vardı.

Çınar Ö.: Annemle çok nadir saatlerce tartıştık. Hemen çözüm üretti.

Hastalık dönemi size nasıl yansıdı?

Çağlayan Ö.: Tüm yaşantısına normal devam etti. Hiçbir şeyin kesintiye uğramasına izin vermedi.

Çınar Ö.: Bize hastalıkla ilgili hiçbir zaman acı, kederle konuşmadı.

Annenizin ölümüne hazırlıklı mıydınız? Zor bir soru ama...

Çınar Ö.: Evet çok zor bir soru. Ben tıptan geliyorum, ölümle bir temasım var. Olayları birçok açıdan mantıklı değerlendirebiliyorum. Bir yerde insan hazırlanıyor.

Çağlayan Ö.: Şu anda ne hissettiğimi ben de bilmiyorum. Sanki hiçbir şey olmamış gibi. Bu evin aranması, bütün bu olaylar bir çeşit film gibi. Gerçek değilmiş gibi. Birtakım garip şeyler oluyor ama annem yaşıyor, yapması gereken şeyleri yapıyor. Hastalıkla bana hiç hissettirmeden mücadeleye devam ediyor gibi geliyor. Şimdiden sonra hissedeceğim yokluğunu.

Cenazesinde on binlerce kişiyi bir arada görünce ne düşündünüz? Sizi nasıl etkiledi?

Çınar Ö.: Ben hayatım boyunca bu kadar temiz yüzlü insanı bir arada görmedim. Orada ağlayan bir sürü insan vardı ama onlar gururlarından ağlıyorlardı. Hüngür hüngür değil ama bir yaş düşüyordu gözlerinden. Ve orada gençler vardı. İçi dolu bir kalabalıktı. Çok tatlı bir vedaydı. Hüzünlü ama çok tatlı bir veda. İnsanlar "Bizim ufkumuzu açtın, teşekkür ederiz, biz senin yolundan devam edeceğiz, iyi ki vardın" diyorlardı.

Çağlayan Ö.: Yorum yapamıyorum ben, halen neler olduğunu anlamaya çalışıyorum.

Çınar Ö.: Bu cenaze töreni organize edilmedi, kimse otobüslerle toplanmadı, zaten saatine bile son anda karar verilip duyuruldu. Oraya gelen herkes kendi rızası ve ekonomik şartlarıyla, isteyerek geldi. Bu beni çok duygulandırdı.